HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כאן בצווח מעיקרא. פי׳ בקונטר׳ צווח מעיקרא לא קנה ומ״מ הנותן סילק עצמו והסר הפקר כר״ל דאמר בהמניא אסם תלוי (כריתות דף כד.) הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה אי אפשי בה כל הקודם זכה[א] אבל בשאתק ולבסוף צווח כיון ששתק לא הוי הפקר וזכה בה בעל כרחו ואע״ג דרבן שמעון בן גמליאל בסמוך בזיכה לו ע״י אחר ושתק ולבסוף צווח עביד ליה כצווח מעיקרא אפ״ה קאמר יחזירו ליורשי נותן ולא הוי הפקר ריש לקיש לא סבר כותיה אלא כרבנן ובכריתות (שם ושם) דפריך אמילתיה דריש לקיש דאמר אי אפשי בה כל הקודם זכה מרב ששת דאמר מקבל מתנה שאמר לאחר שבאת מתנה לידו מתנה זו תבטל אי אפשי בה לא אמר ולא כלום בטילה היא דבריו קיימין מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרה לפירושו הכי פריך כי היכי דבטילה היא דמהני אף לאחר שבאה לידו והדרא למרה הכי נמי הוה לן למימר באי אפשי קודם שבאה לידו הדרא למרה וריש לקיש אמר כל הקודם בה זכה ומשני לא דבריו קיימין ולא הדרא למרה וקשה לר״י על פירושו דהיכי פריך התם לריש לקיש מדין ודבריה אין לי על שדה זו דלא אמר[ב] כלום ליתני דמילתיה דריש לקיש בקודם שבאה לידו ולכך הוי הפקר בסילק עצמו אבל גבי דין ודבריה שהנכסים שלו אין יכול להסתלק בהאי ליתנא ועוד קשה דהיכי פריך התם לריש לקיש מרבנן דהכא דאמרי הרי אלו אוכלין בתרומה הא אוקמי׳ הכא מילתייהו דרבנן בשתק ולבסוף צווח ומילתיה דריש לקיש בצווח מעיקרא ואדרבה מרשב״ג הוה ליה למיפרך[ג] ועוד קשה דעד כאן לא פליגי רבנן ורבן שמעון בן גמליאל הכא אלא דהאי משוי ליה כשתק ולבסוף צווח והאי משוי ליה כצווח מעיקרא אבל אי צווח מעיקרא לכולי עלמא כבר זכו יורשין ולא הוי הפקר ריש לקיש קאמר דהוי הפקר ועוד קשה להר״ר פטר דאמר בהגאול (ב״ק דף קנז.) גבי חמרא דרב ספרא דאדעתא דאריא אפקריה אדעתיה דכ״ע לא אפקריה וא״כ לריש לקיש קודם שבאה מתנה לידו אמאי הוי הפקר הוה ליה למימר שיחזירו לנותן דאדעתא דליקבל מייה קא יהיב ולא שייהיה הפקר לכל לכך נראה לפרש דר״ל נמי אחיי אחר שבאה מתנה לידו דהיינו שתק ולבסוף צווח והא דקאמר הכא דבשתק ולבסוף צווח קנה היינו שלא יחזרו לנותן אלא הפקר הן[ד] וצווח מעיקרא דלא קנה יחזרו לנותן דלא יהיב ליה אלא אדעתא דליקבל מייה והתם בכריתות גרס איפכא במילתיה דרב ששת[ה] מקבל מתנה שאמר לאחר שבאה לידו מתנה זו בטילה לא אמר כלום אי אפשי בה תבטל דבריו קיימין מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרה אע״פ שבאה לידו מתנה ומשני דלא הדרא למרה והשתא פריך נמי שפיר מדין ודבריה דאין יכול להסתלק הואיל והנכסים בידו וכן ממילתייהו דרבנן דאמרי אוכלין בתרומה ואיירי בשתק ולבסוף צווח כמילתיה דריש לקיש[ו] ומיהו בריש השולח (גיטין דף לב: ושם) גרסינן במילתיה דרב ששת להיפך דלא אפשי לא אמר כלום בטילה היא דבריו קיימין כדמוכח התם[ז] והויא כאיכא דאמרי וכהנה רבות בגמרא[ח]: מאי

[א]כאן בצווח מעיקרא כאן בשותק מעיקרא ולבסוף צווח אמר רב נחמן בר יצחק זיכה לו על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח באנו למחלוקת רבן שמעון בן גמליאל ורבנן דתניא [ב]הכותב נכסיו לאחר והיו בהן עבדים ואמר הלה אי אפשי בהן אם היה רבן שני כהן הרי אלו אוכלין בתרומה [ג]רבן שמעון בן גמליאל אומר כיון שאמר הלה אי אפשי בהן כבר זכו בהן יורשין והוינן בה ות״ק אפילו עומד וצווח אמר רבא ואיתימא רבי יוחנן בצווח מעיקרו דכולי עלמא לא פליגי דלא קני שתק ולבסוף צווח דכולי עלמא לא פליגי דקני [ג]כי פליגי שזיכה לו על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח דתנא קמא סבר מדשתיק קנינהו והאי דקא צווח מהדר הוא דקא הדר ביה ורבן שמעון בן גמליאל סבר הוכיח סופו על תחלתו והאי דלא צווח עד השתא דסבר כי לא מטו לידי[ד] מאי אצווח [ג]תנו רבנן [ד]שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני ושלש מאות לפלוני וארבע מאות לפלוני אין אומרין כל הקודם בשטר זוכה לפיכך יצא עליו שטר חוב גובה מכולם [ה]אבל אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו לפלוני ואחריו לפלוני אומרין כל הקודם בשטר זוכה לפיכך יצא עליו שט״ח גובה מן האחרון אין לו גובה משלפניו אין לו גובה משלפני פניו תנו רבנן [ו]שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בני בכור כראוי לו נוטלן ונוטל את בכורתו אם אמר בבכורתו ידו על העליונה רצה נוטלן רצה נוטל בכורתו [ז]ושכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלונית אשתי כראוי לה נוטלתן ונוטלת את כתובתה אם אמר בכתובתה ידה

(ג״ק דף קנז.) גבי חמרא דרב ספרא דאדעתא דאריא אפקריה אדעתיה דכ״ע לא אפקריה וא״כ לריש לקיש קודם שבאה מתנה לידו אמאי הוי הפקר הוה ליה למימר שיחזירו לנותן דאדעתא דליקבל מייה קא יהיב ולא שייהיה הפקר לכל לכך נראה לפרש דר״ל נמי אחיי אחר שבאה מתנה לידו דהיינו שתק ולבסוף צווח והא דקאמר הכא דבשתק ולבסוף צווח קנה היינו שלא יחזרו לנותן דלא הפקר הן[ד] וצווח מעיקרא דלא קנה יחזרו לנותן דלא יהיב ליה אלא אדעתא דליקבל מייה והתם בכריתות גרס איפכא במילתיה דרב ששת[ה] מקבל מתנה שאמר לאחר שבאה לידו מתנה זו בטילה לא אמר כלום אי אפשי בה תבטל דבריו קיימין מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרה אע״פ שבאה לידו מתנה ומשני דלא הדרא למרה והשתא פריך נמי שפיר מדין ודבריה דאין יכול להסתלק הואיל והנכסים בידו וכן ממילתייהו דרבנן דאמרי אוכלין בתרומה ואיירי בשתק ולבסוף צווח כמילתיה דריש לקיש[ו] ומיהו בריש השולח (גיטין דף לב: ושם) גרסינן במילתיה דרב ששת להיפך דלא אפשי לא אמר כלום בטילה היא דבריו קיימין כדמוכח התם[ז] והויא כאיכא דאמרי וכהנה רבות בגמרא[ח]: מאי

מתנת שכיב מרע ביורש כו׳. ממיהו הא גם ממתנת בריא בשטר נשטר:

רבינו גרשום

שותק ולבסוף צווח קנה. דכיון דשתק בשעת מתנה אודויי אודי ליה לקבל: ויכה לו. המתנה על ידי אחר: אם רבן שני כהן. זה שנכתב לו הנכסים: כבר זכו בהן יורשי נותן: והוינן בה ות״ק אפי׳ עומד וצווח. המקבל סבירא ליה דאוכלים בתרומה אמאי הא צווח דלא בעי להו: מיהדר קא הדר ביה. דלא בעי להו אבל כיון דשתק מעיקרא קנינהו: הוכיח סופו על תחלתו. דמעולם לא היה דעתו לקבלו. והאי דלא צווח בשעה שזיכה לו על ידי אחר דסבר מאי איכפת ליה שזיכה אותו ע״י אחר כל זמן שלא בא לידו מאי אצווח: תנו מאתים זוז לפלוני רש׳ לפלוני ות׳ לפלוני אין אומרי׳ כל הקודם באותו שטר מתנה זכה. תחלה אלא כולם זכו כאחת שלא היה יכול להוציא שני שמות כאחד אם לא שיקדים זה לזה לפיכך זכה זה כזה. ולפיכך אם יצא עליו על זה הנותן שטר חוב שהיה חייב ממון גובה בעל חובו מכולן. דאין יכול לומר הראשון כי בעת שזכיתי אני במתנתי עדיין הנחתי לך מקום לגבות ממנו ולא השני יכול לומר לו כן לפי שכולם זכו כאחת: אבל אם אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו לפלוני. מדקאמר ואחריו הכא משמע דאם ישתייר כלום אחרי שיתנו לראשון יתנו לשני [ואם ישתייר משנין] תנו לשלישי כל הקודם בשטר מתנה כנין שהן כתובים זכה תחלה. לפיכך אם יצא שטר חוב גובה מן האחרון שכל אחד מן הראשונים יכול לומר לו הנחתי לך מקום עדיין לגבות הימנו: אם אין לו. השלמת כל חובו מן האחרון: חוזר וגובה מן שלפניו. היינו אותו שזכה קודם האחרון: אין לו. עדיין השלמה: גובה משלפני פניו. מן הראשון: [כראוי לו]. האי דקאמר בראוי לו לטפויי מילתא קאתי דבלאו הכי היה נוטל בכורתו. אבל מדקאמר לישנא יתירא נוטלן ונוטל את בכורתו כדאמר לקמן הא מני ר״ע היא דדייק לישנא יתירא: אם אמר תנו לו. מאתים זוז בבכורתו ידו על העליונה. אם בכורתו יותר על מאתים יטול בכורתו ואם מאתים זוז יותר יטול מאתים. וכי האי גוונא מפרשי גבי אשתו וגבי בעל חובו:

מסורת הש״ס

א) כריתות כד: חולין לט:, ג) גיטין נ:, ג) בס״י: יחזור בו, ד) [כתובות עז.], ה) בס״א: דרגיל, ו) כירושה יעב״ץ, ז) [עי׳ תוס׳ מנחות מח: ד״ה ואיכא],

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אמאי אצווח: (ב) רש״ש ד״ה כאן בצווח וכו׳ אי אפשי בה כל: (ג) ד״ה כאן וכו׳ במה שאמר: (ד) ד״ה וכיו וכו׳ עשה עמי ואיני: (ה) ד״ה יורשין וכו׳ יורשין שלו ולרבן: (ו) ד״ה אם יצא וכו׳ ושלם מאות זוז הן שדות: (ז) ד״ה לפה בכורתו וכו׳ לעיל מלא יוכל. נ״ב דף קל: (ח) ד״ה לפה מאתים וכו׳ ליענא ימיא אלמא דאמר לא אמר:

מוסף רש״י

הכותב נכסיו. שכיב מרע (כריתות כד:). ואמר הלה. זה שנתנו לו, אי אפשי בהן. אין לרוצי, אם היה רבן שני כהן. זה שאומר אי אפשי בהן, על כרחו שלו הן ואוכלו בתרומה, ולקמיה פריך ואפילו עומד וצווח (חולין לט:). **כבר זכו בהן יורשיך.** יורשי נתנן שהוא שגלגל (שם). אפילו עומד וצווח. בתמיה, והיכן מליגו מקבל מתנה בעל כרחו (שם). בשותק. וקבל השטר (שם). שזיכה לו על ידי אחר. שאמר שטר המתנה לאחר בפניו ואמר לו זכה בשטר זה לשם פלוני (שם). הוכיח סופו על תחלתו. שלא נתלה בתחלה (כריתות כד:). אין אומרין כל הקודם בשטר. לוה זכה ליקדם שלא יטלו אחרונים אלא מה שייר הראשון, שאם יחסר שלא ימצאו שם כל כך לא יהיו נפסד הראשון, הא לא אמרינן, דיין דלא אמר אחריו לפלוני לאו דוקא אחדים, אלא שאי אפשר לוליות שני דברים כאחד (גיטין נ:). **יצא עליו שטר חוב.** על המת לאחר שגבו אלו, גובה מכולם. כלומר כולן נפסדים בדבר אים אים לפי חלקן, בעל הרבע מאות נפסד יותר מכולן, שהדין לחזור ולחלק לאחר שיפרעו לזה מחלקו של אחד מהם, שאם יצא עליהם חוב של מנה מולקן אותו לתשעה חלקים ויטלו זה ב׳ חלקים וזה ג׳ וזה ד׳ (שם). **גובה מן האחרון.** שאפילו יצא שט״ח קודם שגבו הן וגבה בעל חוב את מה שנגבו הן ומשלים קודם לגבות את המגמלה עד שיגבה כל חובו ואחריו יטול שני והשלישי יפסיד (שם).

מוסף תוספות

א. ולא אמרינן אדעתא דהכי נסתלק ראובן הנותן, כדי שיקנה שמעון המקבל, וכיון ששמעון אינו רוצה לקנות תיהדר לראובן, אלא הרי הוא להפקרה. תוס׳ רי״ד. ב. כלומר ולריש לקיש אמאי לא אמר כלום תצא להפקר. ר״ן. ג. דלרשב״ג דאמר לא זכה מקבל מתנה ה״ל למימר דלהוו הפקר. שם. ד. דלשון אי אפשי בה לשון הפקר הוא, וכיון שכבר זכה בה יכול הוא להפקירה. ריטב״א. וה״ה לנכסי עצמו. רמב״ן, ועיי״ש. ה. משום דמינה פריך לר״ל דאמר הנותן מתנה לחברו ואמר הלה אי אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה וכו׳, אלמא באי אפשי בה א״ר ששת דבריו קיימין. רשב״א גיטין

עין משפט נר מצוה

קסג א מיי׳ פ״ט מהל׳ זכיה ומתנה הלי״ד סמג עשין פב טוש״ע חו״מ סי׳ רמה סעיף י:

קסד ב מיי׳ פ״ט מהל׳ תרומות הלכה ו:

קסה ג מיי׳ שם ופ״ד מהל׳ זכיה ומתנה הל״ג ועי׳ במ״מ סמג עשין פב טור שו״ע חו״מ סי׳ רמה סי״ל:

קסו ד ה מיי׳ פ״י מהל׳ זכיה ומתנה הל׳ יג ויד סמג עשין פב לד טוש״ע חו״מ סי׳ רנג ס״ט:

קסז ו ז מיי׳ שם פי״ח הל׳ טז יז יח סמג שם טוש״ע חו״מ סי׳ רנג סעיף ח:

גליון הש״ם

רשב״ם ד״ה **אם יצא כו׳**

רבינו גרשום

ידה

(ב) כ״ר דף קנז: חולין לט:, ג) גיטין נ:, ג) בס״י: יחזור בו, ד) [כתובות עז.], ה) בס״א: דרגיל, ו) כירושה יעב״ץ, ז) [עי׳ תוס׳ מנחות מח: ד״ה ואיכא],

לב. ז. [ופריך] לת״ק דאמר דשני כהן, קשיא אמאי לא הוו הפקר, ודרשב״ג דניחא, דכיון דאמר דלא זכה בהן שני, הדרי למריהו משום דקמא לא אפקינהו מרשותיה אלא אדעתא דמקבל. ר״ן. ז. הרי היא מן הסוגיות המתחלפות בחלופי המסכיות. שם.